

o konkluzywność prezentowanej hipotezy, dr Maciej Tomal z Instytutu Orientalistycznego UW, przedstawił referat dotyczący karaimskiej krytyki judaizmu rabinicznego w VIII-X wieku. Teoria, która jak sam referent przyznał oparta jest na słabych podstawach, dotyczy możliwych związków, za pośrednictwem esseńskim, między ruchem saducejskim a myślą karaimską. Ostatnie wystąpienie przeniosło słuchaczy w czasy o wiele późniejsze, gdyż mgr Jerzy Rohoziński wystąpił z referatem poświęconym dziewiętnastowiecznym podróżnikom do Palestyny i ich opisom religii ludowej, w której widzieli kontynuację rytuałów i kultów znanych już ze starożytności.

Łukasz Niesiołowski-Spano'

6. PIOTR I PAWEŁ I ICH ZWIĄZEK Z RZYMEM W STAROŻYTNICH ŚWIADECTWACH (XXIX Dni Augustiańskie, Rzym, 4-6 V 2000 roku)

W dniach 4-6 maja 2000 r. – pod patronatem włoskiego Prezydium Rady Ministrów oraz Prezydium Rady Europejskiej – odbyło się w rzymskim Instytucie Patrystycznym «Augustinianum» międzynarodowe spotkanie naukowe na temat: *Piotr i Paweł i ich związek z Rzymem w starożytnych świadectwach* (*Pietro e Paolo e il loro rapporto con Roma nelle testimonianze antiche*). Sympozjum było XXIX już z kolei Dniami Augustiańskimi, które zgromadziły wielu badaczy starożytności chrześcijańskiej z kościelnych i państwowych uniwersytetów oraz wyższych uczelni m.in. z Anglii, Austrii, Belgii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Kanady, Niemiec, Szwajcarii, Węgier, Włoch i USA. Z polskich patrologów byli obecni księża profesorzy Antoni Żurek z Tarnowa oraz Norbert Widok z Opola oraz niżej podpisany, jako przedstawiciel Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza w Rzymie. Należy także wspomnieć częściowy udział polskich księży studiujących w Wiecznym Mieście.

Sympozjum otworzył rektor Instytutu Patrystycznego «Augustinianum» – o. prof. dr Angelo Di Berardino OSA. Następnie odbył się odczyt inauguracyjny pod tytułem: *Il Simone della storia e il Pietro della fede*, który wygłosił o. prof. dr Prosper Grech OSA – Maltańczyk, profesor «Augustinianum» i «Biblicum».

Podczas przedpołudniowego spotkania pierwszego dnia sympozjum wygłoszono jeszcze dla wszystkich uczestników dwa następujące, dłuższe odczyty: Lellia Cracco Ruggini (Turyn), *San Pietro e il dio Quirino (III-V sec.)* oraz Fabrizio Bisconti (Rzym), *L'origine dell'iconografia di Pietro e Paolo*.

Podczas obrad, odbywających się równolegle w dwóch sekcjach (A i B), wygłoszono około 40 referatów (25-30 min.) i komunikatów (15 min.). Nie będziemy poruszać szczegółowo omawianych zagadnień, gdyż wygłoszone odczyty ukażą się drukiem wiosną 2001 roku w serii wydawniczej Instytutu Patrystycznego – «Studia Ephemeridis „Augustinianum”». Chcąc jednak przybliżyć przedstawiane na sympozjum odczyty, podamy teraz jedynie ich tytuły.

4 maja

SESJA POPOŁUDNIOWA

Sekcja A: **Tematyka ogólna**

Mariangela Monaca (Messina), *Pietro e Paolo a Roma nelle opere apologetiche contro gli eretici*; István Baán (Miskolc), *Quelques aspects de l'office byzantine des chaînes de saint Pierre*; Mihály Kranitz (Budapeszt), *I due „cavalli di carozza” di Roma nella predicazione di Asterio di Amasea*; Reinhart Staats (Kiel), „*Agape des Petrus und Paulus*”. *Der martyrologische Liebesbegriff in den Anfängen des Primats der römischen Kirche*; Ferdinand Gahbauer (Ettal), *Überlegungen zur „Quo vadis-Szene” des Apostels Paulus*; Alberto D'Anna / Claudio Zamagni (Lozanna), *In Urbe tunc primum invicem sibi esse cognitos: Pietro e Paolo nel „Kerygma Pauli”*.

Sekcja B: **Piśmiennictwo apokryficzne**

Giulia Piccaluga (Rzym), *Pietro, Paolo e i valori di Roma nella letteratura apocrifia*; Helmut Waldmann (Wendelsheim), *Bezeugungen von Ankunft, Arbeit und Tod Petri und Pauli in Rom in Texten des 1. Jahrhunderts n. Chr. am Beispiel des Marcellus-Textes*; Alberto Ferreiro (Seattle), *Petrine Primacy in Non-Canonical Sources in the Early Church: The Influences of New Testament Apocrypha*; A. Hilhorst (Groningen), *Peter and Paul in the apocryphal Acts of Peter*; Natalino Spaccapelo (Cagliari), „*Discepolo di Pietro e Paolo*”. *Sull'identità di Clemente Romano*.

5 maja

SESJA PRZEDPOŁUDNIOWA

Sekcja A: **Afryka III-V wieku**

Franz Corsaro (Catania), *Il primato di Pietro e della chiesa romana nel De catholicae Ecclesiae unitate*; Jerónimo Leal (Rzym), *Hacia una percepción tertuliana de Simón Pedro*; Geoffrey Dunn (Everton Park), *Peter and Paul in Rome: The Perspective of the Early North African Church*; Paola Marone (Rzym), *Pietro e Paolo e il loro rapporto con Roma nella letteratura antidonatista*; Alicia Soler Merenciano (Walencja), *El martirio de Pedro y Pablo en Roma: comentarios de San Agustín en sus Sermones*; Marleen Verschoren (Lovanium), *The Use of the Figure of Peter by Augustine and Innocent: The Authority of Rome in the Pelagian Controversy*; J. Kevin Coyle (Ottawa), *The Role of the Tombs and Relics of Peter and Paul in the Preaching of St Augustine*.

Sekcja B: **Italia IV-V wieku**

Richard Klein (Wendelstein), *Paulus, praeco dei – Petrus, summus discipulus Dei. Die Bedeutung der beiden Apostel für Prudentius* (Praef. 1 und 2 Contra Symmachum); Michaela/Klaus Zelzer (Wiederń), „*Domine quo uenis?*” ... „*Venio iterum crucifigi*” (Ambr. Ep. 75a, 13). *Gli Actus apostolorum Petri et Pauli e Ambrogio*;

Bazyli Degórski (Roma), *Pietro e Paolo martiri a Roma secondo l'insegnamento di Gaudenzio di Brescia*; Antonio Piras (Cagliari), „*Roma Petro Pauloque potens*”: *Roma e gli apostoli negli scritti di Paolino di Nola*; Sigrid Mratschek (Frankfurt), *Vota et frequentationes. Heiligenkult und gesellschaftliche Kontakte des Paulinus von Nola auf dem Apostelfest in Rom*; Grazia Rapisarda (Catania), *Pietro e Paolo nel Sermo 20 Gaudenzio di Brescia*.

SESJA POPOŁUDNIOWA

Sekcja A: **Wschód**

Jean-Nol Guinot (Lyon), *L'apôtre Pierre dans la tradition antiochienne*; Johannes Irmscher (Berlin), *L'apostolo Paolo a Roma. La testimonianza degli Acta Apostolorum*; Philippe Blaudeau (Rzym), *Pierre et Marc, remarques su la revendication d'une relation fondatrice entre sièges romain et alexandrin dans la seconde moitié du V^e siècle*; Stephan Kessler (Freiburg-im-Breisgau), *Petrus und Paulus als Motiv der Idealisierung Roms bei Johannes Chrysostomus*; Gabriele Marasco (Viterbo), *Pietro e Paolo nella storiografia greca dell'epoca di Giustiniano*.

Sekcja B: **Zachód IV-VI wieku**

Claire Sotinel (Bordeaux), *La référence à l'autorité apostolique dans le débat sur les Trois Chapitres*; Giovanni Montanari (Rawenna), *Le testimonianze ravennati di Pietro e Paolo in riferimento alla Chiesa di Roma*; Vittorino Grossi (Rzym), *Pietro e Paolo nel Decretum Gelasianum*; Kurt Smolak (Wiedeń), „*Principes apostolorum*”: *protettori di Roma (Osservazioni su Prudenzio e Aratore)*; Mauro Paternoster (Bari), *Il Culto dei SS. Pietro e Paolo nelle Omelie di S. Leone Magno*.

6 maja

KOŃCOWE POSIEDZENIE OGÓLNE

Allan Fitzgerald (Rzym), *Cristo, Pietro e il gallo: sarcofagi del secolo IV*; Susanne Müller-Abels (Sasbach), „*Den Heiden ist dieses Heil Gottes gesandt worden*” – *Paulus in Rom (Apg 28, 16-31) in altkirchlicher Auslegung*; Siver Dagemark (Mölnlycke), *Panegyric Elements in the Fathers' Descriptions of Peter's and Paul's Lives in Rome*; Giancarlo Rinaldi (Neapol), *Pietro apostolo ed i vescovi romani nel giudizio dei pagani*; Walt Stevenson (Richmond), *Sozomen and Victor's Teaching on Peter and Paul's Roman Tradition for Easter*.

Kongresowi towarzyszył program towarzysko-kulturalny, w zakres którego weszło m.in. przyjęcie wydane w ogrodzie «Augustinianum» (5 V, godz. 19:30). Jak wynika chociażby z wyżej wymienionych zagadnień, tematyka XXIX Dni Augustiańskich była bogata, ciekawa i naświetlana z różnorodnych stron. Samo spotkanie patrystyczne, jak ufamy, przyczyni się – szczególnie wówczas, gdy ukażą się drukiem jego akta – do głębszego poznania starochrześcijańskiej eklezjologii i martyrologii

jako takiej, a szczególnie roli świętych apostołów Piotra i Pawła w Kościele starożytnym, osobliwie ich związku z Wiecznym Miastem.

Bazyli Degórski, O.S.P.P.E.

7. VIII SYMPOSIUM SYRIACUM (Sydney, 26 VI-1 VII 2000)

W dniach 26 czerwca – 1 lipca 2000 r. odbyło się na Uniwersytecie w Sydney w Australii pod przewodnictwem profesora Rifaata Ebieda, kierownika katedry semitystyki miejscowego uniwersytetu, VIII międzynarodowe sympozjum, gromadzące syrologów, specjalistów od języka i kultury syryjskiej z całego świata. Prof. Ebied zabiegał o organizację sympozjum na poprzednim spotkaniu w Uppsali w r. 1996 z myślą, aby tego typu impreza naukowa odbyła się poza Europą, co w pełni mu się udało. W organizowaniu sympozjum pomagali mu przedstawiciele kościołów syryjskich i koptyjskich z tej racji, że sam organizator jest Koptem. Po sesjach popołudniowych uczestnicy sympozjum uczestniczyli w liturgii syryjskiej i byli serdecznie podejmowani przez miejscowe wspólnoty religijne.

Przed południem i po południu odbywały się sesje trwające półtorej godziny w dwu salach wykładowych, wyposażonych w panele komputerowe. Referent na wygłoszenie referatu miał pół godziny a 15 minut przeznaczano na dyskusje. Na rozpoczęcie sympozjum, **27 czerwca** o godz. 9.00 wystąpił chór apostołskiego kościoła katolicko-asyryjskiego diecezji Australia-Nowa Zelandia pod kierunkiem Shura Michalian, który wykonał hymny św. Efrema i Nersesa. Następnie uczestników powitali przedstawiciele władz miasta i organizator prof. Rifaat Ebied.

Pierwszej sesji przedpołudniowej przewodniczyło dwóch uczestników: prof. Rifaat Ebied i asyryjski arcybiskup Mar Meelis Zaia. Podczas niej wygłoszono dwa referaty: metropolita Kościoła Koptyjskiego Bishoy, *The Hymns of the Syrian Church: their Relationship with the Church of Alexandria*; oraz arcybiskup Mar Aprem, *Ba'utha De Ninwaye*.

Drugiej sesji przedpołudniowej przewodniczyła Dr Erica Hunter, referaty zaś wygłosili: Amir Harrak, *Anti-Manichean Propaganda in Syriac Literature*, Majella Franzmann, *The Manichean Syriac Pieces from Ismant el-Kharab (Kellis) in the Dakleh Oasis*.

Trzeciej sesji przedpołudniowej przewodniczył prof. Michael Lattke, a wygłoszono na niej kolejne dwa referaty: Juergen Tubach, *The Four World Empire and the Hymn of the Pearl*; Johan Ferreira, *The Hymn of the Pearl – not Christian*.

Po południu odbyły się dalsze cztery sesje. Pierwszej z nich, której przewodniczyła Dr Erica Hunter wygłoszono następujące referaty: Theresia Hainthaler, *The Christological Controversy on Proba and John Barbur*, Lionel Wickham, *Observations on the Preparation of the Edition of Peter Callinicus „Contra Damianum”*.